

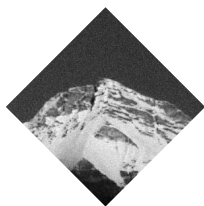
JEAN-MARIE
BLAS *de* **ROBLÈS**
Půlnoční hora

HØST

Půlnoční hora

JEAN-MARIE
BLAS *de* **ROBLÈS**
Půlnoční hora

Brno 2011

Jean-Marie Blas de Roblès
La Montagne de minuit

Copyright © Editions Zulma, 2010

Translation © Ladislav Václavík, 2011

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o.,
2011 (elektronické vydání)

Published by arrangement with Literary Agency “Agence de l’Est”

ISBN 978-80-7294-568-9 (Formát PDF)

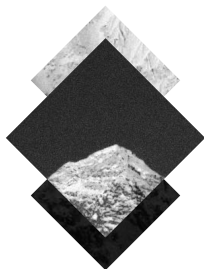
ISBN 978-80-7294-569-6 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7294-570-2 (Formát PDF pro čtečky)

ISBN 978-80-7294-571-9 (Formát MobiPocket)

*Dva ptáci, druhové pevně spolu spojení,
přilnuli k témuž stromu.
Jeden z nich pojídá sladké fíky,
druhý nejí a upřeně přiblíží.*

MUNDAKÓPANIŠAD

Školník na lyceu svatého Marka byl už starý pán, i když vypadal mladě; byl to jeden z těch starců, kteří klamou svým vzhledem dítěte s parukou a třemi čtyřmi vráskami ledabyly rozmáznutými kolem očí. Žáci mu říkali Lasička, učitelé pan Lhermine. Byl přímo z Lyonu, stal se jeho součástí — obyčejný člověk, o kterém by nikdo neřekl, že zemře v Berlíně, krátce po události, která mu obrátila život vzhůru nohama.

Jednoho krásného prosincového dne se Bastien Lhermine probudil kolem páté hodiny ráno, jak měl ve zvyku. Otevřel oči, aby unikl své noční můře, nenadálému dešti hřebů a zkaženého masa. Vracela se tak často, že ho přestala znepokojoval, avšak vrhla na první okamžiky dne melancholický stín. Vstal, pečlivě složil příkrývku, smotal starou bambusovou rohož a začal cvičit taj-či.

Byl uchvácen cvikem zvaným „bílý jeřáb roztahuje křídla“. Vychutnával si nevšední krásu jednotlivých postojů, pozvolný pohyb, jímž napodoboval ptáka, plynulost, bez níž by sklouzl ke směšnosti. Bastien cvičil nahý v malém, dvoupokojovém bytě číslo šest v Auvergnské ulici, díval se otevřenými okny do tmy, jíž sotva pronikala třesoucí se světla čtvrti Fourvière, a nepotřeboval zrcadlo, aby cítil, s jakou elegancí se pohybuje. Věděl, že cviky provádí správně, celá jeho bytost se totiž postupně naplňovala energií. Toho dne však cvičení nezabíralo tak jako obvykle. Na lyceum nastupovalo nové vedení, což

se Bastiena dotýkalo víc, než byl ochotný si připustit. Otec Fargeot byl již velmi starý, a to byl jistě dostatečný důvod pro jeho odchod do důchodu; nikdo však nepochyboval o tom, že školu přebírá do pevných rukou mladá jezuitská garda. Škola patřila Tovaryšstvu, stejně jako budova, v níž školník bydlel, a jestliže si díky tomu mohl Bastien doposud mnout ruce, teď hrozilo, že příchod nového ředitele pořádně zamíchá kartami. Otec nenosil sutanu; chodil oblečen tak elegantně, že bílý kolárek a malinký křížček připnutý na klopě saka vypadaly spíše jako ozdoby než znaky jeho úřadu. Když se včera ráno ujímal funkce, trval na tom, že se osobně pozdraví se všemi, kteří se v aule lycea shromáždili. Profesorům, administrativním pracovníkům, a dokonce i uklízečkám se tak naskytla příležitost stisknout mu ruku a poslechnout si pár přívětivých slůvek. Bastien nevěděl, co ředitel řekl ostatním, ale všiml si jeho shovívavě dobromyslného chování, a když přišla řada na něho, přidal se navíc lísavý, odporně laskavý hlas, jímž se podřízeným vyjadřuje opovržení. Jinak ale nebyl důvod k sebemenším obavám, snad kromě zlomyslného pohledu, který na něj vrhala správcová, slečna Chubileauová, babizna jedna. Bastien z něj vyčetl, že je připravena házet mu dál klacky pod nohy, zvláště teď, když už nad ním nedrží ochrannou ruku otec Fargeot. Ještě tentýž den odpoledne ji překvapil před ředitelnou. Když viděl její rozpačitý výraz, v němž se mísilo špatné svědomí s pocitem dobře vykonané práce, bylo mu jasné, že zbytečně neztrácela čas a už po něm házela jedovatou slinou. O něco později přišla za Bastienem sekretářka otce Metze: ředitel s ním prý chce mluvit, zítra ráno v devět, jestli se mu to hodí.

Na to vše teď myslel a opíral se přitom o okno. Nad vrškem Fourvière se rozednívalo a v denním světle se pozvolna vynořovaly známé obrysy: daleko nalevo kostel svatého Justiniána,

jehož vitrážemi ještě zevnitř pronikalo světlo svící, pak masivní balustrády bývalého kláštera minimalistek, antické divadlo jako jakýsi opěrný sloup hned nad starým římským palácem, kterému se říká Antiquailles, a nakonec bazilika Panny Marie a vedle ní železná věž Fourvière, lyonská obdoba Eiffelovky. Začal rozeznávat různé vrstvy červených střech, jež se na svahu kladly jedna na druhou, platanové a cypřišové hájky, části zdí šafránové barvy a bůhvíco ještě se v rodícím se světle zachvívalo a dodávalo této části města vzhled starobylé akropole. Bastien se toho pohledu nemohl nabažit, působil jako přelud, jehož krása vrcholila ve chvíli, kdy se objevilo slunce. Za krásných zimních dnů, jako byl tento, když první sluneční paprsek uhodil do byzantinské masy baziliky, rozzářil její mohutné zdi doběla a na modré obloze vykreslil její věže s okrasným cimbuřím, mizela těžkopádnost této stavby, jíž se přezdívá „ležící slon“. Na samém vrcholu baziliky plála zlatá soška Panny Marie, a ačkoliv výhled poněkud kazil televizní vysílač, celek působil jakýmsi orientálním dojmem; abychom byli zcela přesní, Bastienovi se zdálo, že bazilika má v sobě cosi z tibetského kláštera. Pokaždé když ráno výjev sledoval, probouzela se v něm touha spatřit terasy paláce Potála. Tento tajný sen, to nebyl jen nějaký chvilkový vrtoch, byla to jeho cesta, hledání, nutnost, jediný chybějící díl do směšné skládačky, které se říká lidský život. Bastien si byl dobře vědom, že se do Lhasy v životě nedostane, že nemá šanci — vždyť se svým nizoučkým platem taktak vyžil, a to vedl skromný život —, ale to ho netrápilo. Mnohem víc ho mrzelo, že opět po něčem touží, což byl důkaz, že k buddhistickému ideálu má ještě stále hodně daleko.

Když o něco později toho rána scházel po schodech — nikdy nejezdil výtahem, aby se cvičil na těle —, potkal ve čtvrtém patře mladou ženu, která bydlela pod ním. V podřepu, jak jen jí to dovolovala úzká sukně, se snažila zapnout synovi knoflíky u kabátku, zmatečně přitom šmátrala rukou v kabelce po kapesníku a přitom polohlasně proklínala celý svět, protože si právě uvědomila, že v koupelně u zrcadla nechala klíče od auta.

„Dobrý den,“ řekl Bastien příjemným hlasem. „Času není nikdy nazbyt, že...“

„Ne, to ne. Já už ani nevím, jak to všechno zvládám, každý den stejnej cirkus. Pavle, přestaň! Stůj klidně, jestli chceš, abych tě oblíkla... Člověk by ani neřekl, že už je ti pět, ty jeden! Co si o tobě pan Lhermine pomyslí, co? Doufám, že vás moc neruší...“

„Vůbec o něm nevím, nebojte. A i kdyby, tak co! Děti potřebují pohyb, tak už to holt chodí...“

Róza Sévèrová se přistěhovala teprve před nedávnem, a pokud Bastien věděl, žila sama se synkem. Byla to krásná čtyřicetiletá rusovláška se světle hnědýma očima, vlevo nad rty měla dost výrazné mateřské znaménko. Byl by rád, kdyby ji pro sympatický smutek, jenž se jí zračil v očích, mohl poznat lépe, zdálo se mu však, že má k lidem stejně daleko jako on

sám, a tak se jejich sousedské vztahy omezovaly na čistě zdvořilostní slovní výměny.

Když Bastien dorazil do vestibulu v přízemí, zkontroloval, zda jsou obě křídla velkých dveří, které byly otevřeny do Auvergnské ulice, dobře upevněna, a pak se vrátil k závoře, pod níž projížděli učitelé na parkoviště. Dal si tu práci a prošel turniketem, prosmýkl se mezi několika auty, která tu již stála, a ocitl se přímo pod krytou částí dvora patřícího k lyceu svatého Marka. Bydlet tak blízko mělo své klady i zápory: neztrácel sice čas cestou tam a zpátky, na druhé straně si kvůli tomu nemohl dopřát chvilku klidu. Z dohody, kterou uzavřel s otcem Fargeotem, vyplýval morální závazek, že coby školník bude hlídat budovu také v období prázdnin a po všechny volné dny. Především proto mu přidělili ta dvě okna do dvora, odkud měl na lyceum dokonalý, ničím nerušený výhled. Po celá ta léta drželi Bastiena na místě jeho dobromyslní nadřízení. Nestěžoval si, měl za to, že jeho odloučení je spravedlivé, že je to jakýsi nutný podklad pro jeho rovnováhu.

Úderem deváté ho uvedli k řediteli. Vstoupil obezřetně, jako by čekal útok. V té chvíli mu bylo jasné, že jeho rovnováha vezme za své.

„Dobrý den, pane Lhermine. Prosím, posadte se. To, co vám musím sdělit, se nebude poslouchat příjemně, takže se budu snažit, abych byl co nejstručnější. Můj předchůdce byl tak laskav a vylíčil mi vaši situaci. Pověděl mi vše od samého začátku, ano, úplně vše... Víte, nač narážím, že ano?“

„Ano, vím,“ řekl Bastien a neuhnul před ředitelovým pohledem.

„Dobrá. Já vás nemám co soudit, a ani to neudělám. Otec Fargeot se za vás velmi přimlouval, tak hodně, že jsem se rozhodl nebrat na vědomí řeči, které tu o vás jistě dobré duše šíří.

Byl jsem dokonce ochoten přimhouřit oko nad jistými výhodami, za něž vděčíte soucitu otce Fargeota, ale když jsem si znovu pročetl vaše papíry, narazil jsem na datum narození... Vy jste se prosím narodil v březnu 1916?“

„Ano, pane řediteli.“

„V tom případě víte, že byste měl být už pěkných pár let v důchodu. Co možná nevíte, je, že otec Fargeot neměl právní nárok vás za těchto podmínek zaměstnávat. Já jsem tu od toho, abych na lyceu udělal trochu pořádek, a pochopíte jistě, jaké důsledky pro vás bude mít, když se budeme přísně držet toho, co nám ukládá zákon...“

„A to znamená co?“

„To, pane Lhermine, znamená, že máte nejvyšší čas, abyste přemýšlel o odpočinku. S ohledem na otce Fargeota a také abychom se nezpronevěřili rozpočtu na letošní rok, budeme dál využívat vašich služeb, a sice do konce školního roku. Váš nástupce převezme místo k prvnímu červnu. Spoléhám na vás, že ho do té doby všemu naučíte. Firma, která po vás zre- novuje služební byt, začne s pracemi až prvního srpna, takže máte,“ — počítal v duchu — „osm měsíců, abyste se zařídil.“

„Promiňte,“ soukal ze sebe Bastien s obtížemi, „ale otec Fargeot vám možná zapomněl upřesnit, jaké jsou mé příjmy... Pokud mi vezmete byt, nebudu si moct pronajmout nějaký jiný. Vlastně vůbec žádný.“

„O tom jsem s vámi právě chtěl mluvit. Otec Fargeot má známosti, a díky nim vám zajistil místo v rezidenci Louis Pradel na bulváru Croix-Rousse. Stačí, když jim ukážete doporučující dopis, který vám dáme, až přijde čas.“

„Vy mě posíláte do domova důchodců...“

„Kvůli tomu se přece nemusíte cítit nějak odstrčený či ponížený. Sám otec Fargeot se ubytoval v ulici Grenelle v Paříži,

tam mají podobný ústav, jako spravuje zde Tovaryšstvo. A to je mladší než vy, pokud se nemýlím...“

Když Bastien mlčel, ředitel se podíval na hodinky a vstal:

„Nuže, je mi vskutku nesmírně líto, že vás poznávám za těchto okolností, doufám však, že uznáte, že našemu řádu a tomuto lyceu dlužíte mnohem víc než ony vám. Ale ať už je to jak chce, mějte na paměti, že nejde o nic osobního a že jsem s vámi duchem i modlitbou.“

Zpráva o propuštění Bastiena nezarmoutila ani nepohoršila. Bylo to stejné, jako by mu sdělili, že trpí nemocí, o které už věděl. Dál si hleděl svých povinností, denní práci provedl se vši vážností a účelností a po setmění, hodinu poté, co budovu opustila poslední uklízečka, se vrátil domů.

Osmého prosince se v Lyonu slaví svátek světla. Večer rozsvěcují všichni obyvatelé na okenních parapetech svíčky a celé město se promění na blyskotavý, chvějivý přelud. Bastien se tohoto kouzelného rituálu vždy rád účastnil. I dnes zůstal věren tradici a rozestavil na okně vlastní svíce, přičemž nezapomněl pozdravit chlapce odnaproti, kteří za ozářenými tabulkami dělali opičky. Když si Bastien uvědomil, že je to možná naposledy, musel si povzdychnout. Příští léto nabere jeho život jiný směr, tak podivný, že se mohl sám sebe právem ptát, jestli má takovou budoucnost vůbec cenu žít. Così v něm, jakýsi neodbytný, nezvratitelný hlas mu odpovídal, že ne.

Udělal si salát a ohřál si zbytek rýže s máslem a sýrem. Povečeřel opřený o roh kuchyňské linky, ani si nesesdl, jak ho to najednou táhlo k nehotové mandale. Nevěděl by, jak vysvětlit, proč ho kdysi ten obrazec tak okouzлил, ale mandaly vytvářel už jako dospívající hoch, ještě předtím, než vůbec věděl, co všechny ty pestrobarevné kruhy znamenají. První, kterou kdy viděl, se nacházela v tibetské části Guimetova muzea.

Představovala kolo času: byla to jakási spleť soustředných kruhů a čtverců, nefalšovaná omalovánka plná tajemných písmen, nestvůr a nahých těl. Tehdy jako dítě do toho labyrintu vstoupil a už z něj nikdy nevyšel.

Všechny ty postavy od té doby bezpočtukrát znovu namaloval nebo vymyslel. Avšak vytvořit mandalu z písku byl úkon zcela jinak závažný. V sázce byla karma, a sebemenší chyba v tahu či barvě tak mohla mít dramatické následky. Bastien se k tomu odhodlal až na jaře toho roku. Dílo už bylo téměř hotové, ale práce na něm mu šla čím dál tím pomaleji. Brzdily ho jakési obavy, v nichž se mísila netrpělivost před dokončením práce a strach, co potom, až nebude mít doma co dělat. Písek, který používal, nosil domů z procházek po městě. Červený okř sebral na náměstí Bellecour, žlutý a bílý porůznu na staveništích, modrý vzal z akvária, které někdo vyhodil na smetiště. Ostatní barvy a odstíny získal jemnými kombinacemi čtyř základních barev.

Ačkoli si přál, aby na svém denním režimu nic neměnil, po patnácti minutách práce zanechal. Vůbec se nemohl soustředit, neustále musel v duchu přemítat, co ho po rozhovoru s ředitelem čeká. Když se nad stolem narovnal a protáhl si bolavá záda, napadlo ho najednou, že k sobě na Vánoce pozve všechny děti z domu. Nabídne dar, to bude jeho odpověď na urážky a potupu. U Žlutého trpaslíka nakoupí hračky a hromadu bonbónů a u Weisse spoustu čokolády, co víc by mělo být na malé vánoční oslavě, aby na ni caparti ještě dlouho vzpomínali. A všechno bude dobré.

Bastien napsal pozvánku, oblékl si kabát, strčil do kapsy lepicí pásku a seběhl do mezipatra, kde papír nalepil na prosklené dveře. Zvenku sem tlumeně doléhala slavnostní hudba. Bastien vyšel před dům, aby se té zvláštní noci trochu nadechl

vzduchu. Všude ve městě bylo cítit vzrušení: ten zvláštní spěch lidí, kteří se hrnuli k rozhalaseným bulvárům, dvojice držící se dlouhého zástupu dětí s lampióny, rozzářené oči, v nichž se třpytily tisíce svíček na temné hradbě fasád. Na Ampèro-
vě náměstí hrály studentské orchestry, ozývaly se odtamtud afro-kubánské rytmy. Po korzu Victora Huga se pozvolna valil dav lidí, jako by byl veden osvětlenou bazilikou Panny Marie v dálce. Bastien se jím nechal strhnout a pak s ním s pocitem jakési rozkoše splynul.

Přímo uprostřed Bonapartova mostu, nedaleko náměstí Bellecour, postavily dvě dívky šikový kladkostroj, kterým bylo možno spustit na hladinu Saôny skleněnou lampičku se vzkazem. Okolo stolku se tam tísnili lidé, kteří chtěli za pár centů svěřit svá tajná přání řece a její libovůli. Bastien rychle, bez přemýšlení napsal dva řádky na jeden z papírků, které tu ležely, složil je a předal usměvavé dívce, které ten neotřelý stánek patřil. Před jeho zraky vložila lístek do skleničky od jogurtu, v níž hořela svíčka. Sklenici přidala do železné bedničky k dalším asi patnácti nádobkám téhož vzezření. Vše poté čím dál pozvolněji spouštěla dolů k hladině, až se bednička ponořila a plovoucí flotila zářících nadějí se vydala volně po proudu. Bastien se díval, jak se světla vzdalují, a neubránil se dojetí, když si pomyslel, čím vším lze ve všech těch unikajících snech nahradit obraz Potály.

Nazítří ráno potkala Róza u výtahu paní Bretècheovou, která stála před Bastienovou pozvánkou.

„No viděla jste to?“ zeptala se paní Bretècheová a ukázala na prosklené dveře.

„Dobrý den,“ odpověděla Róza poněkud káravě. „Co bych měla vidět?“

„Promiňte... Já jsem z toho úplně vedle, dobrej den bych vám skoro neřekla. Podívejte, no podívejte se, co ten starej bručoun zase vymejší!“

„Ale mně to od něho přijde velice hezké,“ řekla Róza, když si papír přilepený na skle přečetla. „Je to od něj o to hezčí, že určitě nebude bůhvíjak bohatý. Jestli k němu přijdou všechny děti z domu, riskuje, že si sáhne hluboko do kapsy... Organizoval už vůbec někdy něco takového?“

„Ne, to je poprvý za třicet roků. A to je na tom to divný... Beztak mu nikdo nepřijde, na to vemte jed.“

„Nikdo, jak to? Chtěla bych tam Pavla vzít a jsem si jistá, že sousedky z patra tam svoje děti taky pošlou...“

„Tak v tom se teda pletete, paní Sévèrová. Nežijete tu ještě dost dlouho, abyste o tom mohla něco vědět, ale tomu pánovi by svoje dítě nikdo nesvěřil. Bejt váma, pořádně bych si to rozmyslela.“

„A pročpak?“

„To je stará historie...“

„Kdybyste mi o tom řekla něco víc, možná by nebylo tak těžké se rozhodnout,“ odpověděla Róza, kterou tajnůstkářství paní Bretècheové trochu dožíralo.

„Co já bych vám o tom povídala, mně to nepřísluší. Ale tak dobrá, tušíte správně, že to není jen tak pro nic za nic.“ Zastavila se lítostivě. „Jsou věci, který se neodpouštěj, chápete?“

Ne, Róza nechápala. Ale té klepně se podařilo nahlodat přirozené sympatie, které v ní starý pán z pátého patra probouzel. Její náarážky byly sice neurčité, ale dalo se z nich usoudit, že se školník dopustil těžkého přestupku, a za těchto okolností nebude nic riskovat a Pavla mu nesvěří, i kdyby šlo jen o malou oslavu.

Téhož dne krátce po poledni odešla Róza ze své kanceláře v Orientálním domě, kde pracovala ve výzkumu, a vydala se do knihovny. Konečné práce na *Souboru řecko-římských maleb* od Salomona Reinacha pro ni byly již nějakou dobu něco jako záchranný kruh, jediná věc, která jí dávala na chvíli zapomenout na vlastní matku. K této práci se upínala s takovou umanutostí, že kvůli ní dokázala obětovat polední přestávku na oběd.

Sotva si sedla, zdálo se jí, jako by o tři stoly dál viděla vytáhlou siluetu školníka. I když si Róza byla jistá, že se mýlí — nedokázala si vůbec představit, že by její soused odshora chodil do tak specializované knihovny —, nemohla se zbavit dojmu, že vidí právě jeho. Chtěla vstát a jít za ním a přesvědčit se, ale předešel ji jakýsi student. Přistoupil k muži, šeptem mu cosi říkal a přitom ukazoval na papír, který držel v ruce. Muž ho vybídl, aby si přisedl, a pak se bez okolků začetl do textu, který mu mladík přinesl. Róza už se v duchu smířila s tím, že se zmýlila a spletla si školníka s nějakým stárnoucím profesorem či vědcem, ale když se onen muž k mladíkovi otočil a ona ho

viděla ze tříčtvrtečního profilu, s notnou dávkou údivu zjistila, že je to zkrátka a dobře pan Lhermine.

Slíbila si, že ho půjde pozdravit, aspoň se mu omluví, že nemůže přijmout pozvání na oslavu, a vysvětlí mu, na čem tady v knihovně pracuje. Když o hodinu později zvedla oči, školník byl pryč. Student, který s ním mluvil, si stále ještě četl, a tak Róza podlehla zvědavosti a šla za ním. Aby zjistila pravdu, dělala hloupou:

„Promiňte, že ruším,“ řekla, „ale viděla jsem vás před chvílí, jak se s někým bavíte, zdálo se mi, že to byl jeden profesor, kterého jsem kdysi znala...“

„No, to není profesor,“ odpověděl mladík, „nikdo přesně neví, kdo to vlastně je. Ale lidi, kteří se vyznají v sanskrtu a tibetštině tak jako on, byste spočítala na prstech jedné ruky. Když si máme připravit nějaký složitější textík, můžu vám říct, že tu na něj stojíme frontu...“

Ale pravda je, přiznala si Róza později, že ho poznala na první pohled. Děláme si však o lidech takové předsudky, zavíráme je do tak malých přihrádeček, že zůstáváme jako opaření, když nám z nich najednou ze všech stran vykukují. Připadala jsem si jako nějaká husa, řekne mi, až mi bude tuto příhodu vyprávět, měla jsem na sebe vztek, když jsem zjistila, jak moc se v mých očích změnil, jak moc jsem ho začala obdivovat jen proto, že se vyzná ve východních jazycích. Strašně mě žralo, že jsem byla tak omezená. Teď vím, že jsem to pozvání tehdy přijala právě proto, a taky abych se potrestala za ten svůj přehmat. Ještě téhož večera jsem mu do schránky hodila lístek, že na tu jeho vánoční oslavu přijdeme.

Tři dny před stanoveným datem někdo zazvonil u dveří. Byl to on. Kromě Rózy nikdo nepříjde, všichni ostatní se z toho nějak vyvlíkli. Tak to samozřejmě neřekl. Řekl, že všichni už